

הבריאה בנחמות ישעיהו שיעור 25

א. איזכורי הבריאה בנחמות ישעיהו:

1. מ' יב: מי מדר בשעלו מים ושמים בגרת תפן וכל בשלש עפר הארץ ושקל בפלס הרים וגבעות במאזנים.
שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה המוציא במספר צבאם לכלם בשם יקרא מרב אונים ואמין פת איש לא נעדר (כו).
הלוא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' בורא קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע אין חקר לתבונתו (כח).
2. מ"ב ה: פה אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם רקע הארץ וצאצאיה נתן נשמה לעם עליה ורוח להלכים בה.
3. מ"ג א: ועתה פה אמר ה' בראד יעקב ויצרף ישראל אל תירא כי גאלתיך קראתי בשמך לי אשה.
4. מ"ג ז: "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו ויצרתיו אף עשיתיו".
5. מ"ד ב: פה אמר ה' עשף ויצרף מבטן ועזרני אל תירא עבדי יעקב וישרון בתרתי בו.
פה אמר ה' גאלך ויצרף מבטן אנכי ה' עשה כל נטה שמים לבדי רקע הארץ מאתי (כד).
6. מ"ה ז-ח: יוצר אור ובורא חשף עשה שלום ובורא רע אני ה' עשה כל אלה. הרעיפו שמים ממעל ושחקים יזלו צדק תפתח ארץ ויפרו ישע וצדקה תצמיח ימד אני ידוד בראתיו.
(יב-יג): אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי אני גדי נטו שמים וכל צבאם צויתי. אנכי העירתיהו בצדק וכל דרכיו אישר הוא יבנה עירי וגלותי שלח לא במחיר ולא בשחד אמר ה' צבאות:
(יז-יח): ישראל נושע בה' תשועת עולמים לא תבשו ולא תפלמו עד עולמי עד. כי כה אמר ה' בורא השמים הוא האלהים יצר הארץ ועשה הוא כוננה לא תהו בראה לשבת יצרה אני ה' ואין עוד.
7. נ"א יג: ותשכח ה' עשף נוטה שמים ויסד ארץ ותפחד תמיד כל היום מפני חמת המציק באשר בונן להשחית ואיה חמת המציק.
טז: ואשים דבריך בפיה ובצל ידי כסיתיה לנטע שמים וליסד ארץ ולאמר לציון עמי אשה.
8. ס"ו כב: כי באשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם ה' בן נעמד ורעכם ושמכם.
ב. "הבריאה נאמרה על ההויה ועל קיומה, כדכתיב, "בורא השמים ונוטיהם", 'ברא' לא נאמר, אלא "בורא", שבורא אותם ומעמידם בכל יום" (מזרחי בראשית א' א).
ג. (זוהר א' ר"ה ב) "דאיהו בורא השמים, ואתקין ליה תדיר בכל זמנא".
ד. "אבל הוא ית"ש כמו בעת בריאת העולמות כולם בראם והמציאם יש מאין, כן מאז כל יום וכל רגע ממש, כל כח מציאותם וסדרם וקיומם תלוי רק במה שהוא ית"ש משפיע בהם ברצונו יתברך כל רגע כח ושפעת אור חדש. ואילו היה הוא יתברך מסלק מהם כח השפעתו אף רגע אחת כרגע היו כולם לאפס ותוהו. וכמו שיסדו אנשי כנסת הגדולה: המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. היינו, תמיד

ממש כל עת ורגע, וראיתם מפורשת: כאמור 'לעושה אורים גדולים' (תהילים קל"ו ז) - שלא אמר 'עשה' אלא 'עושה' (נפש החיים א' ב').

ה. הנה כתיב לעולם ה' דברך נצב בשמים ופי' הבעש"ט ז"ל כי דברך שאמרת יהי רקיע בתוך המים וגו' תיבות ואותיות אלו הן נצבות ועומדות לעולם בתוך רקיע השמים ומלובשות בחוך כל הרקיעים לעולם להחיותם כדכתיב ודבר אלהינו יקום לעולם ודבריו חיים וקיימים לעד כו' כי אילו היו האותיות מסתלקות כרגע ח"ו וחזרות למקורן היו כל השמים אין ואפס ממש והיו כלא היו כלל וכמו קודם מאמר יהי רקיע כו' ממש וכן בכל הברואים שבכל העולמות עליונים ותחתונים ואפי' ארץ הלזו הגשמית ובחי' דומם ממש אילו היו מסתלקות ממנה כרגע ח"ו האותיות לפני ששת ימי בראשית ממש (תניא שער היחוד והאמונה א').

ו. "בראשית", בשביל ישראל שנקראו ראשית" (רש"י בראשית א' א).

ז. "הקב"ה נמלך במלאכים, אמר להן: עולם אני מבקש לבראות. א"ל: למה? אמר להן: בשביל עם אחד שנקרא ישראל" (ילקוט שמעוני בראשית רמז י"ז).

ח. "פי נחם ה' ציון נחם כל חרבתי וישם מדבריה כעדרן וערבתי כגן ה' ששון ושמחה ימצא בה תודה וקול זמרה" (ישעיהו נ"א ג, וכן שם נ"ח יא, וס"א יא). אַתָּן בַּמִּדְבָּר אֲרוֹ שָׁשָׂה וַהֲדַס וְעֵץ שָׁמֶן אֲשִׁים בְּעֶרְבָה בְרוֹשׁ תְּדַהֵר וּתְאַשּׁוּר יְתָדוֹ, (מ"א יט. וירמיהו ל"א יא).

ט. וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתַּיִם הַגְּדֹלִים (בראשית א' כא). צְפוּר שְׁמַיִם וְדָגֵי הַיָּם עֲבַר אֲרָחוֹת יַמִּים (תהילים ח' ט), לַיְיָתָן זֶה יִצְרָף לְשֹׁחַק בּוֹ (ק"ד כו).

י. "אמר רב יהודה אמר רב: בשעה שביקש הקב"ה לבראות את העולם, אמר לו לשר של ים: פתח פיך ובלע כל מימות שבעולם. אמר לפניו: רבש"ע, די שאעמוד בשלי. מיד בעט בו והרגו. שנאמר: בכחו רגע הים ובתבונתו מחץ רהב" (בבא בתרא ע"ד ב).

יא. הנני עליך פרעה מלך מצרים הפנים הגדול הרבץ בתוך יאריו (כ"ט ג).

יב. "עורי עורי לבשי עז זרוע ה' עורי פימי קדם דורות עולמים הלא אתה היא המחצבת רהב מחוללת תנין. הלא אתה היא המחצבת גם מי תהום רבה השמה מעמקי ים דרך לעבר גאולים" (נ"א ט-י).

יג. פרק מ"ה יח-יט:

יח: יצר הארץ ועשה הוא כוננה	יט: לא בסתר דברתי במקום ארץ חשך
לא תהו בראה לשבת יצרה	לא אמרתי לזרע יעקב תהו בקשוני
אני ה' ואין עוד	אני ה' דבר צדק מגיד מישרים

יד. "תנו רבנן: בית שמאי אומרים: שמים נבראו תחלה ואחר כך נבראת הארץ, שנאמר בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ. ובית הלל אומרים: ארץ נבראת תחלה ואחר כך שמים, שנאמר ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים. אמר להם בית הלל לבית שמאי: לדבריכם, אדם בונה עלייה ואחר כך בונה בית? שנאמר (עמוס ט' ו) הבונה בשמים מעלותיו ואגדתו על ארץ יסדה. אמר להם בית שמאי לבית הלל: לדבריכם אדם עושה שרפרף ואחר כך עושה כסא? שנאמר (ישעיהו ס"ו א) כה אמר ה' השמים

כסאי והארץ הדם רגלי. וחכמים אומרים: זה וזה כאחת נבראו, שנאמר אף ידי יסדה ארץ וימיני טפחה שמים קרא אני אליהם יעמדו יחדו (חגיגה י"ב א).
טו. ר' יוחנן בשם חכמים אמר: לבריאה שמים קדמו, ולשכלול הארץ קדמה. אמר רבי תנחומא: אנא אמרי טעמא. לבריאה השמים קדמו, שנאמר: בראשית ברא אלהים. ולשכלול הארץ קדמה, שנאמר, ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים (בראשית רבה א' ט"ו, ירושלמי חגיגה).

